Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

Факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый
Кафедра гісторыка-культурнай спадчыны

УЗГОДНЕНА
Загадчык кафедры
___________ Д.В. Герасімёнак
«25» ____09____ 2025 г.

УЗГОДНЕНА
Дэкан факультэта
___________ Ю.М. Галкоўская
«23» ____09____ 2025 г.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

МУЗЕІ БЕЛАРУСІ

для спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны

Складальнік: Лупашка І.Г., дацэнт кафедры гісторыка-культурнай спадчыны, кандыдат культуралогіі, дацэнт

Разгледжана і зацверджана на пасяджэнні Савета факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый

«23» ___09___2025 г., пратакол № 1

Рэцэнзенты:

Навукова-метадычны савет установы “Музей “Замкавы комплекс “Мір”;

Ю. В. Кавалёва, вучоны сакратар дзяржаўнай установы “Музей гісторыі горада Мінска”, кандыдат культуралогіі

Разгледжана і абмеркавана на пасяджэнні кафедры гісторыка-культурнай спадчыны
(пратакол ад 29.08.2025 № 1)

ЗМЕСТ

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА 4
2. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ 7
2.1 План-канспект лекцый 7
3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ 20
3.1 Тэматыка семінарскіх заняткаў 20
4. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ 26
4.1 Заданні да самастойнай работы студэнтаў 26
4.2 Пытанні да экзамена 26
4.3 Крытэрыі ацэнкі вынікаў вуэбнай дзейнасці студэнтаў 28
5. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ 31
5.1 Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны 31
5.2 Асноўная літаратура 32
5.3 Дадатковая літаратура 32

1 ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбна–метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне «Музеі Беларусі» для студэнтаў спецыяльнасці 6-05-0322-03 «Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны» распрацаваны на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі першай ступені АСВА 6-05-0322-03-2023 па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках), вучэбнага плана ўстановы вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны. Рэгістрацыйны нумар 6-05-03-29/23 вуч.ад 15.02.2023 г.

Музейная сетка Беларусі мае трывалыя традыцыі, якія сфарміраваліся яшчэ ў папярэднія стагоддзі. Станаўленне і дзейнасць музеяў цесна звязана з асаблівасцямі гістарычнага працэсу, што разгортваўся на беларускіх землях. Роля музейных устаноў у развіцці сучаснага грамацтва не абмяжоўваецца толькі рамкамі культурнага развіцця краіны, а выходзіць далёка за іх межы. Авалоданне тэарэтычнымі ведамі і практычнымі навыкамі ў рэчышчы вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» робяць яе надзвычай актуальнай у працэсе падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне музейнай справы і аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Прадметам вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» з’яўляюцца праблематыка гісторыі развіцця музейнай справы ў Беларусі, працэс фарміравання музейнай сеткі краіны, зборы дзяржаўных і прыватных музеяў Беларусі, дзяржаўная музейная палітыка, асноўныя накірункі дзейнасці і перспектывы развіцця беларускіх музеяў, музейныя арганізацыі і нацыянальнае музейнае заканадаўства.

Вызначальнай *мэтай* выкладання вучэбнай дысцыпліны з’ўляецца вывучэнне студэнтамі сучаснага стану музейнай сеткі Рэспублікі Беларусь, асноўных кірункаў дзейнасці беларускіх музеяў і іх перспектыў.

Мэтавая накіраванасць вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» прадугледжвае вырашэнне шэрагу *задач*:

– прасачыць на фактычным матэрыяле асноўныя этапы станаўлення і развіцця беларускіх музеяў;

– выявіць характэрныя тэндэнцыі і асаблівасці арганізацыі музейнай справы ў Беларусі на сучасным этапе;

– вызначыць уплыў сацыяльна-эканамічнага, унутрыпалітычнага і культурнага развіцця на сучасны стан і дзейнасць музеяў Беларусі;

– сфарміраваць уяўленне аб музеі як сацыякультурным інстытуце;

– разгледзець айчынную практыку падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне музейнай справы і аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнты павінны *ведаць*:

– асноўныя этапы развіцця музейнага будаўніцтва ў Беларусі;
– асноўныя кірункі дзяржаўнай музейнай палітыкі;
– структуру музейнай сеткі РэспублікіБеларусь;
– сучасны стан музеяў і музейнай справы Беларусі;
– асноўныя кірункі і дасягненні ў музейным будаўніцтве на сучасным этапе;
– ролю музеяў у развіцці культуры краіны.

Студэнты павінны *ўмець*:

– аналізаваць крыніцы і літаратуру па гісторыі музейнай справы ў Беларусі;
– даць характарытыку беларускай музейнай сеткі;
– аналізаваць гісторыю стварэння і вопыт дзейнасці асобных музеяў, склад іх калекцый;
– вызначаць месца і ролю музеяў у культурным жыцці асобных рэгіёнаў.

Студэнты павінны *валодаць:*

– прафесійнымі навыкамі ў аналізе і выкарыстанні інфармацыйных рэсурсаў музеяў Беларусі;
– стварэннем інфармацыйных прадуктаў розных відаў па тэме курса;
– навыкамі музейнай кампаратывістыкі.

Вучэбна-метадычны комплекс вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» распрацаваны з улікам пастаўленых задач, адпавядае вучэбнай праграме «Музеі Беларусі» і ўзгоднены з праграмамі вучэбных дысцыплін «Гісторыя музейнай справы», «Гісторыя беларускай дзяржаўнасці», «Ахова гісторыка-культурнай справы» і інш.

У ходзе адукацыйнага працэсу па вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць асабісты каштоўнасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, які гатовы да актыўнага ўдзелу ў сацыяльна-культурным жыцці краіны.

Актывізацыі самастойнай работы студэнтаў у накірунку пошуку і выкарыстання ведаў, атрымання самастойнага вопыта вырашэння задач садзейнічаюць такія дзейсныя педагагічныя методыкі і тэхналогіі, як:

- гісторыка-тэматычны падыход;

- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, дыялогі, абмен думкамі і інш.)
- метад аналізу канкрэтных сітуацый.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. У практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць методыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

Зместам вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» прадугледжана фарміраванне наступных кампетэнцый:

– аналізаваць сучасны стан музейных устаноў Беларусі і замежжа, ацэньваць перспектывы іх далейшага развіцця, у тым ліку ў сувязі з суб’ектамі турыстычнай індустрыі.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» прадугледжана 116 гадзін, з іх 56 гадзін – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторныз гадзін па відах заняткаў: лекцый – 30 гадзін, семінарскіх заняткаў – 26 гадзін.

Рэкамендаванай формай бягучага кантролю ведаў студэнтаў з’яўляецца праверка заданняў align рознага тыпу, якія выконваюцца ў межах семінарскіх заняткаў (вуснае апытанне, праверка выкананых заданняў). Рэкамендаванай формай прамежкавага кантролю ведаў студэнтаў з’яўляецца экзамен.

2 ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

2.1 План-канспект лекцый

Уводзіны. Асновы заканадаўства Рэспублікі Беларусь у сферы музейнай дзейнасці і аховы гисторыка-культурнай спадчыны

Асноўныя тэндэнцыі развіцця музейнай справы ў Беларусі (1918 – па сённяшні час).

Асноўныя заканадаўчыя акты Рэспублікі Беларусь у галіне аховы культурнай спадчыны і музейнай справы: Закон Рэспублікі Беларусь «Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь», 1996 г.; 2005 г.; Палажэнне аб Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь, 2006 г.; Закон Рэспублікі Беларусь 9 студзеня 2006 г. № 98-З «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь»; Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры, 2016.

Парадак арганізацыі і ліквідацыі музейных установ у Рэспубліцы Беларусь.

Музейны фонд Рэспублікі Беларусь. Дзяржаўны каталог Музейнага фонда Рэспублікі Беларусь.

Тэма 1 Музейная сетка Рэспублікі Беларусь. Тыпалогія і прафілізацыя музеяў

Агульная характарыстыка музейнай сеткі Беларусі на сучасным этапе. Сістэматызацыя і класіфікацыя музеяў Беларусі (па розных класіфікацыйных прыкметах). Профілі музеяў (гістарычныя, мастацкія, літаратурныя, прыродазнаўчыя, навукова-тэхнічныя, комлексныя). Тыпы музеяў па роду дзейнасці і адраснай скіраванасці (навукова-даследчыя, навукова-асветніцкія (масавыя), вучэбныя, дзіцячыя). Сістэматызацыя па тыпу захоўваемай спадчыны (калекцыйныя, ансамблевыя, асяродкавыя, жывыя). Сістэматызацыя музеяў па адміністрацыйна-тэрытарыяльнай прыкмеце.

Дзяржаўныя і прыватныя музеі. Музеі міністэрстваў і ведамстваў (музеі ўстаноў сярэдняй і вышэйшай адукацыі, экспазіцыі Музейнага фонда Нацыянальнага Банка Рэспублікі Беларусь, Музея пажарнай і аварыйна-выратавальнай справы Навукова-даследчага інстытута пажарнай бяспекі і пытанняў надзвычайных сітуацый Міністэрства надзвычайных становішчаў Рэспублікі Беларусь, Цэнтральнага музея войск Міністэрства унутраных спраў, Анатамічнага музея пры Беларускім дзяржаўным медыцынскім універсітэце, Музея гісторыі медыцыны і інш.).

Тэма 2 Гістарычныя і комплексныя музеі (агульны агляд). Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь

Агульная характарыстыка сеткі гістарычных і комлексных музеяў Беларусі.

Этапы развіцця Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь. Гістарычны экскурс. Пастанова Часовага рабоча-сялянскага ўраду ў Мінску аб стварэнні Абласнога музея (20.01.1919). Структура музея. Страты музея пад час савецка-польскай вайны (1919–1920).

Беларускі дзяржаўны музей (БДМ) (1923). Аддзелы музея. Дзейнасць П.В. Харламповіча, В.Ю. Ластоўскага. Стварэнне аб'яднанай сеткі музеяў краіны на чале з Белдзяржмузеям (1924). Дзяржаўная палітыка «беларусізацыі» і яе ўздзеянне на развіццё музея. Наданне музею новай назвы – Беларускі дзяржаўны культурна-гістарычны музей (1928). Страты БДМ у канцы 1920–1930 гг. у сувязі з правядзеннем рэпрэсіўных дзеянняў у дачыненні да дзеячоў навукі і культуры краіны. Продаж на ўнутраных і міжнародных аўкцыёнах музейных каштоўнасцяў. Перайменаванне БДМ у Мінскі сацыяльна-гістарычны музей (1930).

Спыненне работы БДМ у сувязі з пачаткам Вялікай Айчыннай вайны. Дзейнасць у акупіраваным Мінску Гістарычнага музея (1941–1944). Страты музея пад час вайны.

Распараджэнне СМ БССР «Аб арганізацыйнай групе па стварэнні Дзяржаўнага музея БССР» (1956). Адкрыццё Дзяржаўнага музея БССР (1967). Музейныя аддзелы. Стварэнне Савета па рэстаўрацыі і кансервацыі (1983). Дзяржаўны музей БССР – буйнейшы метадычны цэнтр па музейнай і гісторыка-краязнаўчай рабоце ў Беларусі.

Рэарганізацыя музея, змена профіля і наданне новай назвы – Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі (1992). Стварэнне новай экспазіцыі, правядзенне часовых выстаў.

Нацынальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь (2011). Калекцыі музея – археалогіі, нумізматыкі, беларускага народнага строю канца XIX – пачатку XX ст., зброі XII–XX стст., рукапісных кніг XVI–XVIII стст., старадрукаў на еўрапейскіх мовах XVI–XVIII стст., паштовак к. XIX – пач. XX ст., беларускай народнай керамікі, беларускага мастацкага шкла, музычных інструментаў і інш.

Асноўныя кірункі дзейнасці музея. Сучасная экспазіцыя музея.

Філіялы музея – Музей I з'езда РСДРП /г. Мінск/ (1992), Музей сучаснай беларускай дзяржаўнасці /г.Мінск/ (2012), Музей гісторыі беларускага кіно /г. Мінск/ (2014), Музей гісторыі тэатральнай і музычнай

культуры Беларусі /г. Мінск/ (2014), Музей прыроды і экалогіі Беларусі /г. Мінск/ (2014).

Тэма 3 Абласныя краязнаўчыя музеі

Мінскі абласны краязнаўчы музей (г. Маладзечна).

Заснаванне Маладзечанскага абласнога музея (1959). Перайменаванне музея ў Мінскі абласны краязнаўчы музей (1964).

Дзейнасць Г.А. Каханоўскага.

Перабудовы экспазіцыі ў 1970–1990-я гг.

Паступленне ў фонды музея матэрыялаў археалагічных даследаванняў Мінскай вобласці.

Асноўныя кірункі дзейнасці музея.

Выставачная дзейнасць.

Калекцыі музея – археалогіі, этнаграфіі, нумізматыкі, пісьмовых крыніц, керамікі, драўлянай скульптуры, музычных інструментаў, асабістых рэчаў і прыжыццёвых выданняў беларускіх дзеячоў навукі і культуры і інш.

Сучасная экспазіцыя музея.

Брэсцкі абласны краязнаўчы музей.

Заснаванне (1945) і адкрыццё (1957) Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея.

Калекцыі музея – археалогіі, этнаграфіі, нумізматыкі, мастацкая, старадрукаў і рукапісных кнігі, музычных інстументаў, зброі XVI–XVIII стст., мінералаў, горных парод, плакатаў Першай Сусветнай і грамадзянскай войн, матэрыялаў, звязаных з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны і інш.

Стацыянарныя экспазіцыі – «Гісторыя Брэстчыны са старажытных часоў да пачатку XXI стагоддзя», «Родная прырода».

Філіялы музея – «Камянецкая вежа» /г. Камянец/ (1960), Археалагічны музей «Бярэсце» (1972), «Выратаваныя мастацкія каштоўнасці» /г. Брэст/ (1989), Мастацкі музей /г. Брэст/, (2002).

Віцебскі абласны краязнаўчы музей.

Заснаванне і адкрыццё (1918) Віцебскага гісторыка-археалагічнага музея. Сварэнне фондаў музея на базе калекцый А.Р. Брадоўскага, В.П. Федаровіча, збораў Віцебскага царкоўна-археалагічнага музея, музея Віленскага вайсковага сходу, музея Віцебскай вучонай архіўнай камісіі і інш. Дзейнасць А.Р. Брадоўскага, Я.І. Васілевіча. Перадача музею будынка гарадской ратушы (1924). Стварэнне на базе Віцебскага гісторыка-археалагічнага музея Віцебскага аддзялення БДМ (1924-1928). Музейныя аддзелы ў канцы 1920-х гг. Наданне музею новых назваў – Беларускі

дзяржаўны культурна-гістарычны музей (1928), Віцебскі сацыяльна-гістарычны музей (1932). Адкрыццё філіяла музея – Антырэлігійнага музея ў Антоніеўскім касцёле (1940). Спыненне дзейнасці і страты музея пад час Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне дзейнасці музея пад назвай Віцебскі абласны краязнаўчы музей (1944). Стварэнне экспазіцыі музея. Выставачная дзейнасць музея.

Калекцыі музея – археалогіі, нумізматыкі, старадрукаў, зброі, пісьмовых крыніц і фотадакументаў і інш.

Асвятленне ў экспазіцыі музея гісторыі Віцебска IX–XIV стст.

Філіялы музея – Музей-сядзіба І.Я. Рэпіна «Здраўнёва» /Віцебскі р-н/ (1988), Мастацкі музей /г. Віцебск/ (1992), Музей гісторыі прыватнага калекцыянавання /г. Віцебск/ (1992). Экспазіцыя «Памяці патрыётаў Віцебшчыны».

Магілёўскі абласны краязнаўчы музей ім. Е.Р.Раманава.

Заснаванне Дзяржаўнага гістарычнага музея пралетарскай культуры (1919) на базе фондаў музея Магілёўскага губернскага статыстычнага камітэта і Магілёўскага царкоўна-археалагічнага музея. Пераўтварэнне музея ў Магілёўскае аддзяленне БДМ (1924–1928). Набыццё музеям самастойнасці і новай назвы – Беларускі Дзяржаўны Акруговы краязнаўчы музей (1928). Музейныя аддзелы ў канцы 1920-х гг. Спыненне дзейнасці і страты музея пад час Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне работы музея як Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея (1944).

Фондавая, экспазіцыйная, навукова-даследчая, навукова-асветніцкая работа музея. Калекцыі музея – археалогіі, этнаграфіі, нумізматыкі, прыродазнаўчая, кніг магілёўскай тыпаграфіі XVII–XVIII, жывапісу XVIII–XX стст., перыядычнага друку, матэрыялаў па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Сучасная экспазіцыя музея.

Філіялы музея – Музей Музей славы Магілеўшчыны, Мастацкі музей П.У. Масленнікава, Мастацкі музей імя В.К. Бялыніцкага-Бірулі ў г. Бялынічы.

Тэма 4 Гомельскі палацава-паркавы ансамбль

Гісторыя Гомельскага палацава-паркавага ансамбля. Збіральніцкая і калекцыянерская дзейнасць М.П. Румянцава, І.Ф. Паскевіча, Ф.І. Паскевіча.

Заснаванне і адкрыццё мастацка-гістарычнага музея імя А.В. Луначарскага (1919). Стварэнне на базе Гомельскага мастацка-гістарычнага музея імя А.В. Луначарскага Гомельскага аддзялення БДМ

(1924-1928). Наданне музею самастойнасці і новай назвы – Беларускі дзяржаўны мастацка-культурны музей (1928). Музейныя аддзелы ў канцы 1920-х гг.

Спыненне дзейнасці і страты музея пад час Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне работы музея пад назвай музей краязнаўства (1944), Дзяржаўны гісторыка-краязнаўчы музей (1945), Гомельскі абласны краязнаўчы музей (1952). Адкрыццё экспазыцыі музея (1946). Экспазіцыйная работа музея ў 1950-1970-е гг. Работа па арганізацыі адкрытага захавання фондаў у аддзеле музея – Палацы Халецкіх (1980) у в. Хальч Веткаўскага р-на. Поўная перадача палаца Паскевічаў-Румянцавых (1996) Гомельскаму абласному краязнаўчаму музею. Адкрыццё мастацкага раздзела экспазіцыі ў «Паляўнічым доміку» (1997). Адкрыццё новай экспазіцыі (2003-2004).

Рэарганізацыя Гомельскага абласнога краязнаўчага музея (2006). Перайменаванне ўстановы «Музей Гомельскі палацава-паркавы ансамбль» у Дзяржаўную гісторыка-культурную ўстанову «Гомельскі палацава-паркавы ансамбль» (2006).

Выставачная дзейнасць музея.

Калекцыі музея – збор прадметаў з калекцыі Паскевічаў, археалогіі, нумізматыкі, сфрагістыкі, фалерыстычная, мастацкая, прыродазнаўчая і інш.

Тэма 5 Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей

Заснаванне і адкрыццё Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея (1922). Традыцыі музейнай справы ў Гродна (дзейнасць А. Тызенгаўза, Ж.Э. Жылібера, Музей прыроды С. Жыўны). Дзейнасць Ю. Ядкоўскага. Перадача музею Старога замку (1924). Стварэнне новай музейнай экспазіцыі (1939–1941). Спыненне дзейнасці і страты музея пад час Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне работы музея як Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея (1945). Дзейнасць музея па камплектаванню фондаў, стварэнню экспазіцыі, папулярызацыі збораў, выхаваўча-асветніцкая дзейнасць.

Калекцыі музея – археалогіі, нумізматыкі, абразоў XVII–XIX стст., «Нёманскае шкло» XIX–XX стст., вайсковага рыштунка, зброі, старадрукаў.

Асвятленне ў экспазіцыі музея гісторыі і культуры Гродзеншчыны, старажытных помнікаў Панямоння і інш.

Размяшчэнне экспазіцыі музея ў Каралеўскім палацы XVI ст. (Старым замку), Каралеўскім палацы XVIII ст. (Новым замку), доме рамесніка XVIII ст. (музей гісторыі Гарадніцы).

Філіялы музея: Музей М.Багдановіча, /г. Гродна/ (1986), Музей гісторыі Гарадніцы /г. Гродна/ (1994).

Тэма 6 Раённыя краязнаўчыя музеі

Агульная характарыстыка сеткі раённых краязнаўчых музеяў Беларусі. Раённыя краязнаўчыя музеі як найбольш масавая група музеяў.

Асноўныя этапы стварэння сеткі раённых краязнаўчых музеяў Беларусі.

Спецыфіка раённых краязнаўчых музеяў (комплексны характар; дакументаванне і папулярызацыя розных бакоў жыцця канкрэтнага адміністарацыйнага рэгіёна; актыўнае ўзаемадзеянне з мясцовай супольнасцю).

Асноўныя кірункі дзейнасці раённых краязнаўчых музеяў. Навукова-фондавая дзейнасць. Экспазіцыйна-выставачная дзейнасць. Культурна-асветная дзейнасць. Навукова-даследчая дзейнасць.

Тэма 7 Ваенна-гістарычныя музеі і мемарыяльныя комплексы

Агульная характарыстыка ваенна-гістарычных музеяў і мемарыяльных комплексаў Рэспублікі Беларусь.

Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Гісторыя стварэння Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Дзейнасць Рэспубліканскай камісіі па збору дакументаў і матэрыялаў аб Вялікай Айчыннай вайне (1942). Правядзенне ў Дзяржаўным гістарычным музеі (Масква) выставы «Беларусь жыве. Беларусь змагаецца. Беларусь была і будзе савецкай» (1942/43).

Заснаванне (1943) і адкрыццё (1944) Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Першая стацыянарная экспазіцыя (1947) – асвятленне падзей Вялікай Айчыннай вайны, партызанскага руху на тэрыторыі Беларусі, вызвалення Беларусі, аднаўлення народнай гаспадаркі і культуры. Стварэнне і адкрыццё экспазіцыі ў новым будынку музея (1966).

Перабудова экспазіцыі ў 1990-х гг. – асвятленне асноўных этапаў Вялікай Айчыннай вайны, падзей 1941 – 45 гг. на тэрыторыі Беларусі. Асноўныя тэмы – гісторыя беларускага народу ў Вялікай Айчыннай вайне; падзеі на акупіраванай тэрыторыі; удзел Беларусі і яе ўраджэнцаў у баях на франтах і ў тыле ворага. Спецыяльная пляцоўка з узорамі ваеннай тэхнікі і ўзбраення Чырвонай Арміі часоў Вялікай Айчыннай вайны.

Новы будынак і сучасная экспазіцыя музея (2014).

Калекцыі музея – пісьмовых крыніц і кінафотадакументаў, баявых ўзнагарод, баявых сцягаў, вайсковай амуніцыі часоў Другой сусветнай вайны, партызанскіх рукапісных часопісаў і баявых лісткоў, франтавых і партызанскіх малюнкаў, самаробнай партызанскай зброі, уласных рэчаў ўдзельнікаў ваенных падзей і інш.

Філіялы музея – мемарыяльны комплекс «Помнік воінам-інтэрнацыяналістам» /г. Мінск/ (1996), ваенна-гістарычны комплекс «Старая граница» (Дзяржынскі р-н).

Рэгіянальныя ваенна-гістарычныя музеі. Агульны агляд.

Гомельскі абласны музей ваеннай славы (2004). Адлюстраванне падзей ваеннай гісторыі Гомельшчыны ад старажытнасці да сучаснасці. Філіял – Музей крыміналістыкі (2010).

Віцебскі гарадскі музей воінаў-інтэрнацыяналістаў. Стварэнне (1992) і адкрыццё стацыянарнай экспазіцыі (1996). Выставачная дзейнасць.

Ваўкавыскі ваенна-гістарычны музей імя П.І. Баграціёна. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

Кобрынскі ваенна-гістарычны музей імя А.В. Суворава.

«Музей бітвы за Днепр» (Лоеў). Іншыя музеі.

Мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць – герой». Гісторыя стварэння і дзейнасць. Адкрыццё музея абароны Брэсцкай крэпасці (1956). Правядзенне творчых конкурсаў і стварэнне мемарыяльнага комплекса. Аб’яднанне мемарыяльнага комплекса і музея абароны Брэсцкай крэпасці ў мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой» (1971). Асноўныя экспазіцыі музея. Філіял – «Музей 5 форт» (1999).

Дзяржаўны мемарыяльны комплекс «Хатынь». Рашэнне ЦК КПБ аб стварэнні ў Лагойскім раёне мемарыяльнага комплексу «Хатынь» (1966). Адкрыццё мемарыяльнага комплексу (1969). Стварэнне новай музейнай экспазіцыі (2023).

Філіялы – мемарыяльны комплекс «Курган славы», мемарыяльны комплекс «Дальва».

Іншыя мемарыяльныя комплексы.

Тэма 8 Музеі-запаведнікі. Музей «Замкавы комплекс «Мір»

Гісторыка-культурны музей-запаведнік «Заслаўе». Дзейнасць Заслаўскага гісторыка-археалагічнага запаведніка (1967), Гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Заслаўе» (1986). Рэстаўрацыйныя работы (1967–1990).

Структура музея-запаведніка, аб’екты: музейна-выставачны комплекс, этнаграфічны комплекс «Млын», Дзіцячы музей міфалогіі і лесу, Музей-дот, музей «Гандлёвая лаўка», Музей беларускай маляванкі, гарадзішча «Замэчак», гарадзішча «Вал» і былы кальвінскі збор, касцёл нараджэння Найсвяцейшай Дзевы Марыі.

Асноўныя кірункі дзейнасці, музейныя калекцыі.

Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік «Нясвіж» (1993). Рэстаўрацыйныя работы. Адкрыццё для наведвальнікаў першага пускавога комплекса (2008 г.). Адкрыццё другога пускавога комплекса (2012 г.).

Структура музея-запаведніка, аб’екты: палацава-паркавы ансамбль, ратуша, касцёл Божага Цела, Слуцкая брама.

Асноўныя кірункі дзейнасці, музейныя калекцыі.

Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік. Структура музея-запаведніка, аб’екты: Музей гісторыі архітэктуры Сафійскага сабора (1987 г.); Краязнаўчы музей (новая экспазіцыя існуе з 1986 г.); Музей беларускага кнігадрукавання (1990 г.); Музей-бібліятэка Сімяона Полацкага (1994 г.); Музей баявой славы (1985 г.); Музей-кватэра Героя Савецкага Саюза З. М. Тусналобавай-Марчанка (1987 г.); Музей традыцыйнага ручнога ткацтва Паазер’я (1998 г.); Стацыянарная выстава «Прагулка па Ніжне-Пакроўскай» (1998 г.); Мастацкая галерэя (2002 г.); Дзіцячы музей (2004 г.); Прыродна-экалагічны музей (2005 г.).

Асноўныя кірункі дзейнасці, музейныя калекцыі.

Музей «Замкавы комплекс «Мір». Пачатак рэстаўрацыйных работ (1983 г.). Філіял Дзяржаўнага мастацкага музея БССР (1987 г.). Дэкрэт Урада БССР «О статусе Мирского замка как историко-культурной ценности национального значения» (1988 г.). Новы праект рэстаўрацыі замка (1989 г.).

Адкрыццё першай музейнай экспазіцыі ў паўднёва-заходняй вежы (1992 г.). Уключэнне замкавага комплекса ў Спіс аб’ектаў Сусветнай спадчыны ЮНЭСКА (2000 г.). Адкрыццё замкавага комплекса «Мір» пасля рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ (2010 г.). Атрыманне статуса самастойнага музея (2011 г.).

Асноўныя кірункі дзейнасці, музейныя калекцыі.

Тэма 9 Музеі гісторыі гарадоў

Музеі гісторыі гарадоў у Беларусі: агульны агляд і спецыфіка дзейнасці.

Музей гісторыі горада Мінска. Спробы стварэння музея ў 1920-я і ў 1980-90-я гг. Стварэнне рабочай групы ў 2003 г., рашэнне Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта аб стварэнні Музея гісторыі горада Мінска (2010). Канцэпцыя па музеефікацыі гарадскога асяроддзя.

Асноўныя калекцыі. Падраздзяленні ў структуры музея: Мастацкая галерэя Міхаіла Савіцкага (2012 г.), Гарадская мастацкая галерэя твораў Л.Д.Шчамялёва (2003 г., у структуры музея з 2010 г., новая экспазіцыя – з 2015 г.), Майстэрня-музей народнага мастака Беларусі Івана Міско (2011 г.), Мінская гарадская ратуша (2012 г.), экспазіцыя «Карэтная» (2014 г.), Музей «Лошыцкая сядзіба» і прысядзібны флігель у Лошыцкім сядзібна-паркавым комплексе (2015 г.), Арт-гасцёўня «Высокае места» (2015 г.), экспазіцыя «Мінская конная чыгунка» (2017 г.), экспазіцыя «Мінск. Верхні горад. Археалагічны музей» (2019 г .), Выставачныя залы на вул. Ракаўскай (2022 г.), Мемарыяльны музей-майстрэрня З.І. Азгура (2025 г.).

Музей гісторыі і культуры горада Наваполацка. Стварэнне на грамадскіх пачатках (1968 г.), сучасная назва музея (1998 г.). Развіццё музея паралельна з развіццём горада.

Асноўныя калекцыі і кірункі дзейнасці.

Музей гісторыі горада Брэста. Заснаванне (1990 г.) і адкрыццё для наведвання (1998 г.) ў якасці філіяла Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея, з 2007 г. – перададзены ў падпарадкаванне аддзела культуры Брэсцкага гарадскога выканаўчага камітэта.

Асноўныя калекцыі і кірункі дзейнасці.

Музей гісторыі горада Магілёва. Заснаванне (1990 г.) і адкрыццё для наведвання (2002 г.) у будынку гарадской ратушы. Асноўная місія музея – прэзентацыя Магдэбургскай эпохі ў гісторыі горада і краіны.

Асноўныя калекцыі і кірункі дзейнасці.

Музей гісторыі горада Гомеля (2009 г.).

Асноўныя калекцыі і кірункі дзейнасці. Філіял: Музей друку і фатаграфіі (2015 г.).

Музеі горада, якія з’яўляюцца філіяламі іншых музеяў: Музей гісторыі і культуры горада Оршы (1992 г.), Давыд-Гарадоцкі музей гісторыі горада (2018 г.).

Тэма 10 Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Этнаграфічныя музеі і турысцкія комплексы

Гісторыя *Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту*.

Крытэрыі выбару месца для музея (унікальны геаграфічны ланшафт, помнік геалагічнай гісторыі, памятная гістарычная мясціна). Заснаванне музея (1976).

Накірункі работы па стварэнні музея (выяўленне, збор і ўлік помнікаў, распрацоўка навуковай канцэпцыі, стварэнне праэкта генеральнага плана музея на падставе гісторыка-этнаграфічнага раяніравання матэрыяльнай культуры Беларусі). Структурная аснова музея. Сектары – Цэнтральная Беларусь, Падняпроў’е, Паазер’е. «Мястэчка» і «Драўляная гарадская забудова». Правядзенне народных святаў на тэрыторыі музея.

Калекцыі музея.

Музей народнай творчасці «Бездзежскі фартушок» (1999). Асноўныя кірункі дзейнасці.

Мотальскі музей народнай творчасці (1995). Асноўныя кірункі дзейнасці.

Музейны комплекс старадаўніх народных рамёстваў і тэхналогій «Дудуткі» (1994). Асноўныя аб’екты і кірункі дзейнасці.

Музейны комплекс «Дукорскі маёнтак». Асноўныя аб’екты і кірункі дзейнасці.

Іншыя этнаграфічныя музеі і турысцкія комплексы.

Тэма 11 Мастацкія музеі

Сетка мастацкіх музеяў Беларусі. Агульны агляд.

Гісторыя *Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.* Адкрыццё Дзяржаўнай мастацкай галерэі БССР (1939). Спыненне дзейнасці і страты галерэі пад час Вялікай Айчыннай вайны.

Аднаўленне работы Дзяржаўнай мастацкай галерэі (1944). Адкрыццё галерэі для наведвальнікаў (1946). Стварэнне першай сталай экспазіцыі (1947). Адкрыццё новага музейнага будынка (1957). Перайменаванне Дзяржаўнай мастацкай галерэі ў Дзяржаўны мастацкі музей БССР (1957). Накіраванасць музея на збор класікі айчыннага мастацтва. Дзейнасць М.П. Міхалапа, А.В. Аладавай і Ю.А. Карачуна. У. І. Пракапцова.

Аддзелы музея. Навукова-даследчая і навукова-асветніцкая работа музея. Выставачная дзейнасць музея. Выданне музеем навуковых каталогаў.

Наданне музею новай назвы – Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь (1993).

Калекцыі музея – беларускага сучаснага жывапісу і скульптуры, народнага мастацтва, старажытнабеларускай пластыкі XVI–XVIII стст.,

іканапісу XVI–XX стст., рускага жывапісу і скульптуры XVIII–XX стст., заходнееўрапейскага жывапісу, старадрукаў і інш.

Сучасная экспазіцыя музея.

Філіялы музея – Музей беларускага народнага мастацтва /д. Раўбічы Мінскі р-н/ (1977), Музей В.К. Бялыніцкага-Бірулі /г. Магілеў/ (1978), Дом-музей Ваньковічаў. Культура і мастацтва першай паловы XIX ст. /г. Мінск/ (1984).

Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў Рэспублікі Беларусь (2015). Гісторыя стварэння, калекцыі, асноўныя кірункі дзейнасці.

Рэгіянальныя мастацкія музеі.

Віцебскі цэнтр сучаснага мастацтва (1998). Асноўныя кірункі дзейнасці. Калекцыі музея. Філіялы музея.

Музей Марка Шагала ў Віцебску. Дом-музей Марка Шагала (1997), Арт-цэнтр Марка Шагала (1992). Калекцыі музея.

Магілёўскі абласны мастацкі музей імя П.В. Масленнікава (1990). Стацыянарныя экспазіцыі і калекцыі музея.

Іншыя мастацкія музеі і філіялы.

Тэма 12 Літаратурныя музеі

Сетка літаратурных музеяў Беларусі. Агульны агляд.

Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры. Заснаванне (1987) і адкрыццё музея для наведвальнікаў (1991). Асноўная мэта музея – дакуметаванне і прэзентацыя нацыянальнага літаратурнага працэсу. Асноўныя калекцыі музея. Экспазіцыйна-выставачная і культурна-адукацыйная дзейнасць музея і яго філіялаў.

Філіялы музея: Літаратурны музей Максіма Багдановіча (1991), Беларуская хатка (1991), Фальварак «Ракуцёўшчына» (1991), Літаратурны музей Петруся Броўкі (1980), Хата-музей Петруся Броўкі (1985, в.Пуцілкавічы, Ушацкі р-н, Віцебская вобл.), Музей-сядзіба Францішка Багушэвіча «Кушляны» (1990, Смаргонскі р-н, Гродзенская вобл.), Музей-сядзіба Міцкевічаў «Завоссе» (1998, Баранавіцкі р-н, Брэсцкая вобл.), Літаратурны музей Кузьмы Чорнага (1993, аг.Цімкавічы, Капыльскі р-н, Мінская вобл.), Музей-дача Васіля Быкава (2014, аг.Ждановічы, Мінскі р-н, Мінская вобл.).

Гісторыя *Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы*. Сварэнне Камісіі па збору матэрыялаў літаратурнай спадчыны народнага паэта БССР Янкі Купалы (1942). Кірункі дзейнасці камісіі (збор кніг, рукапісаў,

фотаздымкаў, лістоў, аўтографаў паэта, матэрыялаў, прысвечаных памяці паэта і інш). Дзейнасць У.Ф. Луцэвіч.

Заснаванне (1944) і адкрыццё (1945) Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы. Навукова-даследчая дзейнасць супрацоўнікаў музея. Традыцыя правядзення штогадовага літаратурнага свята «Купалаўскія чытанні» (1946). Перавод музея са структуры АН БССР у падпарадкаванне Міністэрства культуры (1963). Стварэнне творчай групы па распрацоўцы новай экспазіцыі (1973) і яе адкрыццё (1976). Аднаўленне музейнай экспазіцыі да юбілейных дат (1982, 2002). Сучасная экспазіцыя музея.

Калекцыі музея – асабістых рэчаў Янкі Купалы, рукапісаў, прыжыццёвых выданняў, арыгіналаў фотаздымкаў паэта і інш.

Філіялы музея – «Вязынка» /Маладзечанскі р-н, Мінская вобл./ (1945), «Ляўкі» /Аршанскі р-н, Віцебская вобл./ (1945), «Акопы» /Лагойскі р-н, Мінская вобл./ (1989), «Яхімоўшчына» /Маладзечанскі р-н, Мінская вобл./ (1997).

Гісторыя *Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа*. Заснаванне (1956) і адкрыццё (1959) Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа ў мемарыяльным будынку ў Мінску. Дзейнасць Д.К. Міцкевіча. Навукова-даследчая работа супрацоўнікаў музея. Выданне зборнікаў артыкулаў, успамінаў, бібліяграфічных даведнікаў. Перавод музея са структуры АН БССР у падпарадкаванне Міністэрства культуры (1963). Аднаўленне музейнай экспазіцыі да юбілейных дат (1982, 2002). Традыцыя правядзення штогадовага літаратурнага свята «Каласавіны» (1985).

Калекцыі музея – рукапісаў, аўтографаў, кінафотадакументаў, рэчавых помнікаў, асабісты архіў Якуба Коласа, бібліятэка і інш.

Сучасная экспазіцыя музея.

Філіялы музея – Мемарыяльны комплекс «Мікалаеўшчына» /Стаўбцоўскі р-н, Мінская вобл./: мемарыяльная сядзіба «Смольня»(1967), мемарыяльная сядзіба «Акінчыцы» (1982), мемарыяльная сядзіба «Альбуць» (1990), мемарыяльная сядзіба «Ласток» (1997).

Дом-музей Адама Міцкевіча (г.Навагрудак). Гісторыя музея. Спробы стварэння музея ў 1920-30-я гг. Адкрыццё музея ў 1938 годзе. Аднаўленне музея пасля Вялікай Айчыннай вайны. Адкрыццё ў 1955 годзе. Асноўныя калекцыі музея.

Сучасная экспазіцыя музея. Асноўныя кірункі дзейнасці.

Іншыя літаратурныя музеі і філіялы.

Тэма 13 Музеі міністэрстваў і ведамстваў. Агульны агляд

Музеі ўстаноў вышэйшай і сярэдняй адукацыі. Агульны агляд. Асноўныя функцыі і формы работы.

Музеі іншых міністэрстваў і ведамстаў. Агульны агляд. Асноўныя функцыі і формы работы.

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць наведванне экспазіцый Музейнага фонда Нацыянальнага Банка Рэспублікі Беларусь, Музея пажарнай і аварыйна-выратавальнай справы Навукова-даследчага інстытута пажарнай бяспекі і пытанняў надзвычайных сітуацый Міністэрства надзвычайных становішчаў Рэспублікі Беларусь, Цэнтральнага музея войск Міністэрства унутраных спраў, Анатамічнага музея пры Беларускім дзяржаўным медыцынскім універсітэце, Музея гісторыі медыцыны і інш. (на выбар) і далейшае іх абмеркаванне.

Тэма 14 Сучасныя тэндэнцыі ў развіцці музеяў Беларусі

Актуальныя праблемы развіцця музеяў Беларусі на сучасным этапе. Асноўныя сацыяльныя функцыі музеяў.

Асноўныя кірункі дзейнасці музеяў Беларусі. Сучасныя тэндэнцыі ў культурна-адукацыйнай дзейнасці беларускіх музеяў. Традыцыйныя і інавацыйныя формы работы музеяў з аўдыторыяй.

Музей як камунікатыўная сістэма.

Асноўныя тэндэнцыі экспазіцыйна-выставачнай дзейнасці беларускіх музеяў на сучасным этапе. Міжнародная выставачная дзейнасць.

Навукова-фондавая і навукова-даследчая дзейнасць сучасных беларускіх музеяў.

Узаемадзеянне музеяў і турыстычных арганізацый. Музейны турызм.

3 ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

3.1 Тэматыка семінарскіх заняткаў

Семінарскія заняткі разлічаны на набыццё практычных ведаў па адпаведнаму курсу.

Пры падрыхтоўцы неабходна карыстацца як асноўнай так і дадатковай літаратурай, рабіць неабходныя нататкі, імкнуцца да сварэння пэўных абагульненняў на падставе набытага фактычнага матэрыялу.

Форма выканання работы – напісанне рэфератаў, вусны адказ у выглядзе паведамлення, падрыхтоўка прэзентацый, гутарка па тэме, удзел у калоквіуме, наведванне музеяў.

Семінарскія заняткі 1

Гістарычныя і комплексныя музеі (агульны агляд). Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусі

1. Класіфікацыя гістарычных музеяў.
2. Паняцце «комплексны музей».
3. Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь. Гісторыя стварэння.
4. Асноўныя кірункі дзейнасці Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь на сучасным этапе.
5. Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Літаратура:

1. Гужалоўскі, А. А. Музеі Беларусі (1941-1991 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2004. – 192 с.
2. Гужалоўскі, А.А. Музеі Беларусі (1918-1941 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2002. – 164 с.
3. Касімава, А.В. Буйныя выставачныя праекты Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі ў пачатку XXI ст. /А.В.Касімава //90 год Віцебскаму абласному краязнаўчаму музею. Матэрыялы навуковай канферэнцыі. Віцебск, 30 – 31 кастрычніка 2008 г., ВАКМ. – Мінск: Медысот, 2009. – С. 361 – 371.
4. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры: [прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрвеня 2016 г.: адобраны Саветам Рэспублікі 30 чэрвеня 2016 г.]: уступае ў сілу з 3 лютага 2017 года. - Мінск : Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2016. - 270 с.

Семінарскія заняткі 2

Абласныя краязнаўчыя музеі

1. Мінскі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння.

2. Мінскі абласны краязнаўчы музей. Асноўныя кірункі дзейнасці на сучасным этапе.

3. Брэсцкі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння.

4. Брэсцкі абласны краязнаўчы музей. Асноўныя кірункі дзейнасці і філіялы.

5. Віцебскі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння.

6. Віцебскі абласны краязнаўчы музей. Асноўныя кірункі дзейнасці і філіялы.

7. Магілёўскі абласны краязнаўчы музей ім. Е.Р.Раманава. Гісторыя стварэння.

8. Магілёўскі абласны краязнаўчы музей ім. Е.Р.Раманава. Асноўныя кірункі дзейнасці і філіялы.

Літаратура:

1. Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей: першыя 100 гадоў, [1920—2020] / аўтары тэкстаў: Л. В. Абраменка і інш. - Мінск : Колорград, 2021. - 398 с.

2. Гужалоўскі, А. А. Музеі Беларусі (1941-1991 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2004. – 192 с.

3. Гужалоўскі, А.А. Музеі Беларусі (1918-1941 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2002. – 164 с.

4. Лянкевіч, Т. Мінскі абласны краязнаўчы музей /Т. Лянкевіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 2001. – № 6. – С. 19 – 26.

5. Музеі Беларусі: даведачнае выданне. – Мінск: БелЭн, 2008. – 559 с.

6. Савіцкі, Г.У. Гісторыя станаўлення і развіцця Віцебскага абласнога краязнаўчага музея / Г. У. Савіцкі // 90 год Віцебскаму абласному краязнаўчаму музею. Матэрыялы навуковай канферэнцыі. Віцебск, 30 – 31 кастрычніка 2008 г., ВАКМ. – Мінск: Медысот, 2009. – С. 14– 24.

Семінарскія заняткі 3–4

Раённыя краязнаўчыя музеі

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць знаёмства з музеямі ўсіх абласцей Беларусі шляхам падрыхтоўкі студэнтамі электронных прэзентацый, якія прадстаўляюць найбольш значныя раённыя музеі вобласці. Пры выбары перавага аддаецца музеям з малой радзімы студэнтаў.

Семінарскія заняткі 5

Ваенна-гістарычныя музеі і мемарыяльныя комплексы

1. Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Сучасная экспазіцыя музея і яго філіялы.

2. Гомельскі абласны музей ваеннай. Асноўныя формы дзейнасці. Філіял – Музей крыміналістыкі.

3. Віцебскі гарадскі музей воінаў-інтэрнацыяналістаў. Асноўныя формы дзейнасці.

4. Іншыя ваенна-гістарычныя музеі (па выбары студэнтаў).

5. Мемарыяльныя комплексы Мінскай вобласці (па выбару студэнтаў, пажадана адпаведна месцу жыхарства).

6. Мемарыяльныя комплексы Брэсцкай вобласці (па выбару студэнтаў, пажадана адпаведна месцу жыхарства).

7. Мемарыяльныя комплексы Гродзенскай вобласці (па выбару студэнтаў, пажадана адпаведна месцу жыхарства).

8. Мемарыяльныя комплексы Віцебскай вобласці (па выбару студэнтаў, пажадана адпаведна месцу жыхарства).

9. Мемарыяльныя комплексы Гомельскай вобласці (па выбару студэнтаў, пажадана адпаведна месцу жыхарства).

10. Мемарыяльныя комплексы Магілёўскай вобласці (па выбару студэнтаў, пажадана адпаведна месцу жыхарства).

Літаратура:

1. Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны / І. У. Вярэніч і інш. - Мінск : Звязда, 2015. - 395 с.

2. Гужалоўскі, А. А. Музеі Беларусі (1941-1991 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2004. – 192 с.

3. Музеі Беларусі: даведачнае выданне. – Мінск: БелЭн, 2008. – 559 с.

Семінарскія заняткі 6

Музеі гісторыі гарадоў

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць наведванне і абмеркаванне экспазіцый (па выбару), якія з’яўляюцца структурнай часткай Музея гісторыі горада Мінска.

Семінарскія заняткі 7

Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Этнаграфічныя музеі і турысцкія комплексы

1. Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Гісторыя стварэння. Экспазіцыя.
2. Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Асноўныя кірункі культурна-адукацыйнай дзейнасці.
3. Музей народнай творчасці «Бездзежскі фартушок».
4. Мотальскі музей народнай творчасці.
5. Іншыя этнаграфічныя музеі і філіялы (на выбар).
6. Турысцкія комплексы этнаграфічнай скіраванасці (на выбар).

Літаратура:

1. Гужалоўскі, А. А. Музеі Беларусі (1941-1991 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2004. – 192 с.
2. Музеі Беларусі: даведачнае выданне. – Мінск: БелЭн, 2008. – 559 с.

Семінарскія заняткі 8

Мастацкія музеі. Літаратурныя музеі

1. Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь. Гісторыя стварэння і дзейнасць на сучасным этапе. Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.
2. Музеі сучаснага мастацтва.
3. Мемарыяльныя і персанальныя мастацкія музеі і філіялы (на выбар): Мемарыяльны музей-майстэрня З.І. Азгура, Дом-музей Марка Шагала, музей-сядзіба І.Я. Рэпіна «Здраўнёва», кватэра-музей М.К. Сеўрука, раённы музейны комплекс імя Н. Орды і інш.
4. Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры (ДМГБЛ).
5. Філіялы ДМГБЛ.
6. Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы. Філіялы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы.
7. Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа. Мемарыяльны комплекс «Мікалаеўшчына».
8. Дом-музей Адама Міцкевіча.

Літаратура:

1. Веткаўскі музей народнай творчасці / Склад.: Г.Р.Нячаева і інш. - 3-е выд. - Мн. : Беларусь, 2001. – 118 с.

2. Гужалоўскі, А. А. Музеі Беларусі (1941-1991 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2004. – 192 с.

3. Гужалоўскі, А.А. Музеі Беларусі (1918-1941 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2002. – 164 с.

4. Курбека, І. Запрашэнне ў музей: успаміны, вершы, публіцыстыка / І. Курбека. - Мінск : Кнігазбор, 2008. - 211 с.

5. Музеі Беларусі: даведачнае выданне. – Мінск: БелЭн, 2008. – 559 с.

6. Чырскі, М.А. Літаратурныя вандроўкі па зямлі Купалы і Коласа / М.А. Чырскі. – Мінск : Беларусь, 2016. – 229 с.

Семінарскія заняткі 9

Музеі міністэрстваў і ведамстваў

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць наведванне (па выбару) і абмеркаванне экспазіцый музеяў, якія з’яўляюцца структурнай часткай адпаведнага дзяржаўнага ведамства ці ўстановы – Музейнага фонда Нацыянальнага Банка Рэспублікі Беларусь, Музея пажарнай і аварыйна-выратавальнай справы Міністэрства надзвычайных сітуацый Рэспублікі Беларусь, Цэнтральнага музея войск Міністэрства унутраных спраў, Музея беларускай чыгункі, музеяў БДУ і інш.

Семінарскія заняткі 10

Сучасныя тэндэнцыі ў развіцці музеяў Беларусі

1. Актуальныя праблемы развіцця музеяў Беларусі на сучасным этапе.
2. Сучасныя тэндэнцыі ў культурна-адукацыйнай дзейнасці беларускіх музеяў.
3. Асноўныя тэндэнцыі экспазіцыйна-выставачнай дзейнасці беларускіх музеяў на сучасным этапе.
4. Навукова-даследчая дзейнасць сучасных беларускіх музеяў.
5. Музейны турызм.

Літаратура:

1. Касімава, А.В. Буйныя выставачныя праекты Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі ў пачатку XXI ст. /А.В.Касімава //90 год Віцебскаму абласному краязнаўчаму музею. Матэрыялы навуковай канферэнцыі. Віцебск, 30 – 31 кастрычніка 2008 г., ВАКМ. – Мінск: Медысот, 2009. – С. 361 – 371.

2. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры: [прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрвеня 2016 г.: адобраны Саветам Рэспублікі 30 чэрвеня 2016 г.]: уступае ў сілу з 3 лютага 2017 года. - Мінск : Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2016. - 270 с.

3. Музеі Беларусі. Праблемы. Перспектывы. Інавацыі : экспазіцыйна-выставачная дзейнасць / [уклад., пер. з рус., агул. рэд. І. Б. Лапцёнак]. - Мінск : [Інстытут культуры Беларусі], 2012. – 228 с.

4. Музеі Беларусі: даведачнае выданне. – Мінск: БелЭн, 2008. – 559 с.

4 РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ

4.1 Заданні для самастойнай работы студэнтаў

Самастойная работа разлічана на набыццё практычных ведаў па адпаведнаму курсу.

Форма выканання работы – напісанне рэферату, вусны адказ у выглядзе паведамлення, электронная прэзентацыя, гутарка па тэме, удзел у калоквіуме (па выбару).

Пры падрыхтоўцы неабходна карыстацца як асноўнай так і дадатковай літаратурай.

Прапануемыя тэмы:

1. Агульны агляд заканадаўчай базы Рэспублікі Беларусь па дзейнасці музейных устаноў.
2. Тыпалогія і прафілізацыя музеяў.
3. Крыніцы камплектавання Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь.
4. Дзейнасць музеяў БССР у даваенны перыяд (на выбар).
5. Дзейнасць музейных устаноў на тэрыторыі Заходняй Беларусі ў міжваенны перыяд (на выбар).
6. Дзейнасць музеяў БССР у пасляваенны перыяд (на выбар).
7. Гомельскі палацава-паркавы ансамбль. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
8. Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
9. Музеі-запаведнікі (на выбар). Гісторыя стварэння і дзейнасць.
10. Музей «Замкавы комплекс «Мір». Гісторыя стварэння і дзейнасць.
11. Музеі гісторыі гарадоў (на выбар). Гісторыя стварэння і дзейнасць.
12. Гісторыя стварэння і дзейнасць літаратурных музеяў Беларусі (на выбар).
13. Гісторыя стварэння і дзейнасць мастацкіх музеяў Беларусі (на выбар).

4.2 Пытанні для экзамена

1. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры. Агульны агляд главы 19 «Музейная справа».
2. Кірункі музейнай дзейнасці па Кодэксу Рэспублікі Беларусь аб культуры.

3. Вызначэнне, склад і крыніцы камплектавання Музейнага фонду па Кодэксу Рэспублікі Беларусь аб культуры.

4. Дзяржаўная палітыка ў дачыненні музейнай справы па Кодэксу Рэспублікі Беларусь аб культуры.

5. Развіццё музейнай справы ў БССР (1919 – 1945).

6. Дзейнасць музейных устаноў на тэрыторыі Заходняй Беларусі ў міжваенны перыяд.

7. Развіццё музейнай справы ў БССР (1945 – 1991).

8. Развіццё музейнай справы ў Рэспубліцы Беларусь.

9. Актуальныя кірункі развіцця музейнай дзейнасці на сучасным этапе.

10. Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

11. Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

12. Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

13. Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.

14. Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

15. Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту.

16. Музеі-запаведнікі. Агульны агляд.

17. Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”.

18. Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік.

19. Музей «Замкавы комплекс «Мір».

20. Музей старажытнабеларускай культуры ІМЭФ НАН Беларусі.

21. Брэсцкі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

22. Музей Беларускага Палесся. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

23. Віцебскі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

24. Мастацкія музеі г. Віцебска.

25. Браслаўскае раённае аб’яднанне музеяў.

26. Гомельскі палаца-паркавы ансамбль. Гісторыя стварэння і дзейнаць.

27. Веткаўскі музей народнай творчасці.

28. Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

29. Магілёўскі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

30. Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа.

31. Мінскі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

32. Музей гісторыі горада Мінска.

33. Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

34. Філіялы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы.

35. Мемарыяльны комплекс "Брэсцкая крэпасць-герой".

36. Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры.

37. Філіялы Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.

38. Турысцкія комплексы этнаграфічнай скіраванасці.

39. Музеі Беларусі як турыстычныя аб'екты.

40. Раённыя краязнаўчыя музеі Мінскай вобласці. Агульны агляд.

41. Раённыя краязнаўчыя музеі Брэсцкай вобласці. Агульны агляд.

42. Раённыя краязнаўчыя музеі Гродзенскай вобласці. Агульны агляд.

43. Раённыя краязнаўчыя музеі Магілёўскай вобласці. Агульны агляд.

44. Раённыя краязнаўчыя музеі Віцебскай вобласці. Агульны агляд.

45. Раённыя краязнаўчыя музеі Гомельскай вобласці. Агульны агляд.

4.3 Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

1 (адзін)	адзнака ставіцца, калі студэнт адмовіўся ад адказу ці спроба адказу цалкам не адпавядае зместу прапанаваных студэнту пытанняў або студэнт зусім не валодаем вучэбным матэрыялам.
2 (два)	адзнака ставіцца студэнту, які мае істотныя прабелы ў ведах, не арыентуецца ў спецыялізаваных тэрмінах і паняццях, не валодае асноўнымі паняццямі турыстычнай сферы, не ведае класіфікацыі турызму, не засвоіў большую частку праграмнага матэрыялу, а таксама у выпадку пропускаў і неадпрацоўцы семінарскіх заняткаў, не выкананні заданняў па самастойнай рабоце.
3 (тры)	адзнака ставіцца студэнту, які ведае частку вучэбнага матэрыялу, вельмі слаба аруентуецца ў асноўных турыстычных паняццях, не ведае віды турызму і іх

	асаблівасці, не вызначыўся актыўнасцю і зацікаўленасцю курсам на семінарскіх занятках, а таксама пры выкананні самастойных і кантрольных работ, няпоўнасцю адпрацаваў практычныя заняткі.
4 (чатыры)	адзнака ставіцца студэнту, які не глыбока валодае асноўным вучэбным матэрыялам, слаба арыентуецца ў асноўных паняццях у турыстычнай галіне, не добра ведае або блытаецца у відах турызму і слаба разумее асноўныя аспекты развіцця турызму ў розных рэгіёнах свету, а таксама не праяўляў актыўнасць на семінарскіх занятках, але атрымаў станоўчую адзнаку за выкананне заданняў па курсе.
5 (пяць)	заслугоўвае студэнт, які ў асноўным засвоіў вучэбны матэрыял па праграме, самастойна выконваў заданні, але дапусціў пры іх выкананні памылкі, не вельмі добра валодае праграмным матэрыялам, дапускае не дасканаласці пры выкарыстанні асноўных паняццяў турыстычнай ідустрыі, не добра разбіраецца відах і формах турызму, пры адказе дапускае грубыя памылкі і непоўна раскрывае пытанні, на семінарскіх занятках не праявіў значнай актыўнасці.
6 (шэсць)	заслугоўвае студэнт, які дастаткова ведае вучэбны матэрыял па праграме, завоіў праграмны матэрыял, пры адказе карыстаецца асноўнымі паняццямі і тэрмінамі, ведае класіфікацыю турызму і асаблівасці функцыянавання розных відаў турызму, таксама прымаў удзел у семнарскіх занятках, выканаў неабходныя заданні, атрымаўшы станоўчыя адзнакі, але пры адказе на пытанні дапускае недасканаласці і неістотныя памылкі.
7 (сем)	заслугоўвае студэнт, які трывала і грунтоўна ведае вучэбны матэрыял па праграме, карыстаецца прафесійнай лексікай, добра разбіраеца ў розных аспектах развіцця турызму, валодае ведамі аб фактарах, матывацыі, паслугах у турыстычнай індустрыі, выкарыстоўвае свае веды пад час актыўнага удзелу на семінарскіх занятках, а таксама своечасова выканаў усе заданні і атрымаў

	добрыя адзнакі, аднак у адказе дапусціў нязначныя памылкі.
8 (восем)	заслугоўвае студэнт, які паказаў веданне вучэбнага матэрыялу па праграме, на пытанні адказвае добра з валоданнем тэрміналогіі і сутнасці пытання, добра разбіраецца ў разнастайных формах і відах турызму, ведае асаблівасці развіцця нацыянальнага турызму, апеліруе фактамі і дадатковай інфармацыяй ў турыстычнай галіне, а таксама пры падрыхтоўцы да заняткаў карыстаўся асноўнай літаратурай, рэкамендаванай у праграме, самастойна і своечасова выканаў усе заданні, праявіў актыўнасць на семінарскіх занятках.
9 (дзевяць)	заслугоўвае студэнт, які поўна і сістэмна засвоіў вучэбны матэрыял па праграме, пры адказе дэманструе грунтоўныя веды і веданне матэрыялу, выкарыстоўваючы прыклады і дадатковую інфармацыю пры адказе, разумее асноўныя віды і асаблівасці функцыянавання турыстычнай індустрыі, міжнародныя і нацыянальныя заканадаўчыя акты ў галіне турызма, самастойна і на высокім узроўні выканаў усе віды заданняў па курсу, а таксама актыўна ўдзельнічаў на семінарскіх занятках, карытаўся дадатковымі крыніцамі інфармацыі.
10 (дзесяць)	заслугоўвае студэнт, які поўна, сістэмна і глыбока засвоіў вучэбны матэрыял па праграме, прадэманстраваў грунтоўныя веды і веданне прафесійнага матэрыялу па тэарытычным аспектам турызму, арыентуецца ў дзейнасці міжнародных турыстычных арганізацый, тэндэнцыях развіцця нацыянальнага і міжнароднага турызму, карыстаўся асноўнай і дадатковай літаратурай пры выкананні самастойных заданняў, а таксама самастойна, своечасова і высокім узроўні выканаў усе заданні, выдатна рыхтаваўся і бліскуча выступаў на семінарскіх занятках.

5 ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ

5.1 Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю
		лекцыі	семінарскія заняткі		
1	2	3	4	5	6
1	Уводзіны. Асновы заканадаўства Рэспублікі Беларусь у сферы музейнай дзейнасці і аховы гісторыка-культурнай спадчыны	2		1	Вуснае апытанне
2	Тэма 1 Музейная сетка Рэспублікі Беларусь. Тыпалогія і прафілізацыя музеяў	2		1	Падрыхт. прэзентацый
3	Тэма 2 Гістарычныя і комплексныя музеі (агульны агляд). Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусі	2	2		Падрыхт. прэзентацый
4	Тэма 3 Абласныя краязнаўчыя музеі	2	2		Падрыхт. прэзентацый
5	Тэма 4 Гомельскі палацава-паркавы ансамбль	1		1	Падрыхт. прэзентацый
6	Тэма 5 Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей	1		1	Падрыхт. прэзентацый
7	Тэма 6 Раённыя краязнаўчыя музеі		4		Падрыхт. прэзентацый
8	Тэма 7 Ваенна-гістарычныя музеі і мемарыяльныя комплексы	2	2		Падрыхт. прэзентацый
9	Тэма 8 Музеі-запаведнікі. Музей «Замкавы комплекс «Мір»	2		2	Вуснае апытанне
10	Тэма 9 Музеі гісторыі гарадоў	2	2	2	Падрыхт. прэзентацый
11	Тэма 10 Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Этнаграфічныя музеі і турысцкія комплексы	2	2	1	Падрыхт. прэзентацый
12	Тэма 11 Мастацкія музеі	2	1	1	Падрыхт. прэзентацый
13	Тэма 12 Літаратурныя музеі	2	1	1	Падрыхт.

					прэзентацый
14	Тэма 13 Музеі міністэрстваў і ведамстваў. Агульны агляд	1	2	1	Падрыхт. прэзентацый
15	Тэма 14 Сучасныя тэндэнцыі ў развіцці музеяў Беларусі	1	2		Падрыхт. прэзентацый
	Разам	24	20	12	

5.2 Асноўная літаратура

1. Гужалоўскі, А.А. Музеі Беларусі (1918-1941 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2002. – 164 с.

2. Гужалоўскі, А. А. Музеі Беларусі (1941-1991 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2004. – 192 с.

5.3 Дадатковая літаратура

3. Музеі Беларусі. Праблемы. Перспектывы. Інавацыі : экспазіцыйна-выставачная дзейнасць / [уклад., пер. з рус., агул. рэд. І. Б. Лапцёнак]. - Мінск : [Інстытут культуры Беларусі], 2012. – 228 с.

4. Музеі Беларусі: даведачнае выданне. – Мінск: БелЭн, 2008. – 559 с.